

SINTEZA OBIECȚIILOR ȘI PROPUNERILOR
la proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea standardelor privind
spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor

Organele care au înaintat propuneri sau obiecții		Conținutul obiecțiilor sau propunerii	Opinia Ministerului Justiției
Ministerul Educației și Cercetării	1.	Susține proiectul, fără obiecții și propuneri.	–
Ministerul Sănătății	2.	Comunică susținerea acestuia fără obiecții și propuneri.	–
Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică	3.	Comunică lipsa de obiecții sau propuneri.	–
Agencia de Administrare a Instanțelor Judecătorești	4.	Comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.	–
Curtea de Apel Chișinău	5.	Comunică lipsa sugestiilor și/sau obiecțiilor la proiect.	–
Curtea de Apel Cahul	6.	Comunică lipsa obiecțiilor și recomandărilor.	–
Judecătoria Comrat	7.	Comunică lipsa propunerilor.	–

Judecătoria Cahul	8.	Comunică lipsa propunerilor .	–
Judecătoria Strășeni	9.	Comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.	–
Avocatul Poporului pentru drepturile copilului	10.	Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a făcut referire, în repetate rânduri, în comunicările și rapoartele sale, la necesitatea asigurării unei justiții prietenoase copilului, prin încorporarea standardelor internaționale în cadrul normativ național. Proiectul standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor este consecvent angajamentului statului ca interesele superioare ale copilului să prevaleze în toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative. Finalmente, Ombudsmanul copilului susține promovarea proiectului propus spre consultări publice.	–
Consiliul Superior al Magistraturii	11.	Analizând proiectul și argumentele prezentate în nota informativă, Consiliul Superior al Magistraturii consideră oportună acceptarea și avizarea proiectului înaintat, or, standardele internaționale în domeniul justiției pentru copii se rezumă, în special, la crearea unui sistem de justiție prietenoase copilului, care garantează, respectarea și implementarea eficientă a tuturor drepturilor copiilor, ținând cont și acordând atenție corespunzătoare nivelului de maturitate al copilului și înțelegerii circumstanțelor cazului. Astfel, potrivit notei informative, Codul de procedură penală nu explică conceptul de spațiu special amenajat pentru audierea copiilor. Prin urmare, proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor definește conceptul de spațiu de audiere ca fiind acel spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii, format din camera de audiere, camera de	–

		<p>vizualizare și camera de așteptare. Totodată, autorul proiectului a reținut că scopul principal al spațiului de audiere a minorului este de a asigura protecția copiilor martori sau victime ai infracțiunilor, prin punerea în aplicare a principiilor de audiere a copiilor în condiții prietenoase și de către angajați competenți. Prin aprobarea standardelor pentru spațiile de audiere a copiilor victime/martori ai infracțiunilor în condiții speciale se va asigura un nivel uniform de calitate al spațiilor de audiere a copiilor victime a infracțiunilor în condiții speciale, ceea ce va contribui la prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale. Consiliul Superior al Magistraturii, susținând proiectul de hotărâre menționat, va sublinia că, fiecare copil are dreptul la respectarea tuturor elementelor unui proces corespunzător, iar, îmbunătățirea standardelor din sistemul justiției pentru copii pune accent preponderent pe realizarea unei audieri a „copiilor-victime/martori ai infracțiunilor în condiții speciale, conforme exigențelor și rigorilor de substanță și procedură, constituie un proces permanent. Din raționamentele expuse supra, plenul Consiliului Superior al Magistraturii avizează pozitiv proiectul de hotărâre pentru aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor (număr unic 195/MJ/2024), fără a înainta careva propuneri și/sau obiecții. Avizul se remite Cancelariei de Stat a Republicii Moldova și se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md).</p>	
<p>Curtea de Apel Comrat</p>	<p>12.</p>	<p>Judecătorii Curții de Apel Comrat au luat cunoștință cu proiectul vizat și Nota informativă și susțin proiectul, care constă din IV capitole: Capitolul I - Dispoziții generale; Capitolul II - Standarde privind accesibilitatea spațiului de audiere; Capitolul III - Standarde privind organizarea și amenajarea spațiului de audiere (secțiune 1-3); Capitolul IV - Standarde de echipare a spațiului de audiere.</p>	<p>–</p>

Copiii-victime/martori ai infracțiunilor de orice categorie în general și în special ai infracțiunilor cu caracter sexual sunt foarte vulnerabili și au nevoie de o protecție deosebită, de asistență și susținere corespunzătoare vârstei lor, nivelului de maturitate și necesităților unice, pentru a preveni suferința ulterioară.

În prezent Codul de procedură penală nu explică conceptul de spațiu special amenajat pentru audierea copiilor. Prin urmare, proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor definește conceptul de spațiu de audiere ca fiind acel spațiu amenajat pentru audierea minorului victimă/martor al infracțiunii, format din camera de audiere, camera de vizualizare și camera de așteptare. Noțiunea nouă de cameră de așteptare este definită ca fiind spațiul amenajat pentru informarea minorului despre procesul de audiere, pregătirea de audiere de către intervievator, precum și pentru repaus înainte sau după audiere sau discuții între persoana de încredere a minorului și minor.

Judecătorii apreciază ca fiind foarte importantă amenajarea camerei de audiere a minorului cu respectarea următoarelor standarde:

- * să asigure izolarea minorului (uși și geamuri izolate fonic între camera de audiere și alte încăperi sau exterior);
- * să fie echipată în conformitate cu necesitățile copilului pentru a asigura siguranța fizică și psihică a copilului în timpul audierii;
- * să fie vopsită în culori pale;
- * să fie mobilată astfel încât să asigure confortul copiilor mici și mari (mese și scaune de două dimensiuni, canapea și fotoliu, covor moale);
- * să fie asigurată cu materiale și echipament util pentru obținerea informației de la copil (creioane colorate, hârtie, jucării, păpuși anatomice, etc.).

Evident că scopul principal al spațiului de audiere a minorului este de a asigura protecția copiilor martori sau victime ai infracțiunilor, prin

		<p>punerea în aplicare a principiilor de audiere a copiilor în condiții prietenoase și de către angajați competenți.</p> <p>Standardele propuse pentru spațiile de audiere a copiilor victime/martori ai infracțiunilor în condiții speciale vor asigura un nivel uniform de calitate al spațiilor de audiere a copiilor victime a infracțiunilor în condiții speciale, vor contribui la prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestuia în procesul de colectare a probelor în cauzele penale. Astfel autorii proiectului au prevăzut toate aspectele și careva propuneri nu sunt.</p>	
Curtea de Apel Bălți	13.	<p>În urma analizei respectivului proiect a Hotărârii Guvernului, ce are ca scop asigurarea unui nivel uniform de calitate a spațiilor de audiere a copiilor victime/martori a infracțiunilor în condiții speciale și prevenirea revictimizării și/sau retraumatizării acestora în procesul de colectare a probelor în cauzele penale, instanța de apel nu are ceva suplimentar de adăugat, neformulând careva obiecții. Or, copiii-victime sau martori ai infracțiunilor de orice categorie sunt foarte vulnerabili și au nevoie de o protecție deosebită, de asistență și susținere specifică vârstei lor, nivelului de maturitate și necesitățile unice, pentru a preveni suferința ulterioară. Curtea de Apel Bălți consideră necesară elaborarea standardelor, potrivit cărora trebuie să corespundă spațiile special amenajate pentru audierea minorilor victime sau martori ai infracțiunilor, ceea ce ar asigura protecția acestora, prin punerea în aplicare a principiilor de audiere a lor în condiții prietenoase și de către angajați competenți. În cele ce urmează, ținând cont de promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova, implementarea proiectului actului normativ va permite asigurarea posibilității copilului de a oferi dovezi exacte și veridice pentru procesul judiciar, garantând în același timp buna stare și interesul superior al copilului, inclusiv dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la proces și de a-l înțelege, dreptul la viața privată, la integritate și demnitate.</p>	–

Ministerul Afacerilor Interne	14.	<p>La proiectul hotărârii. Referitor la temeiul legal de adoptare a actului normativ, se remarcă că potrivit art. 102 alin. (2) din Constituție și art. 5 lit. b) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern, hotărârile Guvernului se adoptă pentru organizarea executării legilor or, Guvernul exercită funcția de reglementare, prin care se asigură elaborarea și aprobarea cadrului normativ și instituțional necesar organizării executării legilor. În acest sens, se recomandă a fi revăzută clauza de emiteră a hotărârii, cu indicarea legii care servește drept temei pentru aprobarea acesteia.</p>	<p>Nu se acceptă. Temeiul legal reprezintă norma expresă din actul normativ primar, care abilităază Guvernul cu reglementarea/aprobarea unor reguli de conduită cu caracter general și impersonal. În speță, prin proiectul supus avizării se intenționează dezvoltarea prevederilor din Codul de procedură penală privind audierea minorilor în spații special amenajate, în lipsa unui temei legal expres. Totodată, potrivit art. 14 alin.(2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, hotărârea Guvernului se emite de Guvern atît pentru executarea legilor cît și în alte scopuri pentru care este necesară adoptarea unei hotărâri. La fel, în alin. (2) al art. indicat se prevede „(2) <i>Relațiile sociale care necesită o reglementare detaliată se stabilesc prin regulamente, instrucțiuni, statute, reguli, metodologii, aprobate prin hotărîre de Guvern.</i>” Din considerentele elucidate, proiectul conține preambul în sensul art. 43 din legea 100/2017.</p>
	15.	<p>La proiectul Standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor. La pct. 6, în conformitate cu art. 52 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, se denotă necesitatea grupării subpunctelor ca elemente structurale însemnate succesiv cu numere ordinare exprimate prin cifre arabe și o paranteză, similar ca pct. 2 din proiectul Standardelor.</p>	<p>Se acceptă. Subpunctele de la pct. 6 se numerotează cu cifre arabe și o paranteză.</p>

	<p>16. Totodată, lit. a) se propune a fi completată cu cuvintele „ , , echipament de recepție și înregistrare audio și video, conform cerințelor Codului de procedură penală nr. 122/2003;”.</p>	<p>Se acceptă. Lit. a) devine subpct. 1) și va avea următorul cuprins: “1) dotarea spațiului de audiere cu mobilier, tehnică computerizată, inclusiv purtători de informație, precum și echipament de recepție și înregistrare audio/video;”</p>
	<p>17. În ceea ce privește programarea și evidența audierilor prevăzute la lit. c) se sugerează a fi reglementată și procedura acestora într-un capitol distinct, inclusiv de a fi prevăzut și modelul registrului de evidență respectivă, precum și condițiile de stocare, arhivare, păstrare, accesare, utilizare și casare a înregistrărilor.</p>	<p>Nu se acceptă. Modul de programare și evidență a audierilor urmează a fi stabilit și respectiv efectuat de fiecare instituție în parte, în funcție de regimul de activitate al fiecăreia, volumul de lucru și operativitatea specifică.</p>
	<p>18. Aferent pct. 21, se relevă necesitatea de a fi completat cu textul „ , , precum și mijloace pentru adresarea de către participanții la procesul de audiere a întrebărilor pentru intervievator, prin căștile acestuia, în vederea precizării unor detalii în cadrul audierii. ”. Propunerea rezidă din faptul că în proiect nu este prevăzut, iar în nota informativă la proiect este specificat că camera de audiere va fi echipată cu utilaj tehnic, căști și microfon care vor asigura legătura intervievatorului cu participanții la proces din camera de vizualizare, astfel încât, la necesitate, participanții la proces să-i poată solicita intervievatorului să adreseze copilului întrebări pentru precizarea unor detalii.</p>	<p>Se acceptă parțial. Pct. 21 se completează cu cuvântul: „microfoane”. Nu este necesară specificarea suplimentară la pct. 21 a faptului că participanții la audiere adresează întrebări intervievatorului, deoarece pct. 34 reglementează: „34. Camera de audiere este dotată cu echipament de recepție și înregistrare audio/video, inclusiv căști și microfon care asigură legătura intervievatorului cu participanții la proces din camera de vizualizare.”</p>

	<p>19. Se propune a fi completat cu pct. 39 cu următorul cuprins: „39. Procesarea datelor/informațiilor obținute/înregistrate în procesul audierii minorului se efectuează cu asigurarea respectării cerințelor privind protecția datelor cu caracter personal.”</p>	<p>Nu se acceptă Proiectul standardelor nu se referă la conținutul audierii dar la aspectele organizatorice pentru facilitarea audierii în condiții de siguranță pentru minori. Garanția asigurării protecției datelor cu caracter personal este statuată în art. 15 din Codul de procedură penală. Este relevant alin. (2) al articolului citat care prevede expres că „[...]Prelucrarea datelor cu caracter personal în cadrul procesului penal se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.”</p>
	<p>20. De ordin general, se atrage atenția asupra faptului că nu sunt delimitate competențele autorităților/instituțiilor abilitate cu atribuții de monitorizare a tuturor proceselor ce țin de respectarea Standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor.</p>	<p>Nu se acceptă. Nu se consideră oportună abilitarea instituțiilor statului cu atribuții de monitorizare a respectării Standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor, deoarece respectarea drepturilor copilului, în special al categoriilor vulnerabile a fost întotdeauna în vizorul societății civile și de fiecare dată au fost și sunt semnalizate carențele. Mai mult, misiunea monitorizării modului în care sunt respectate drepturile minorilor, inclusiv a garanțiilor de ordin procedural și administrativ revine, potrivit Legii 52/2014, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului. În acest sens, Avocatul Poporului reflectă situația respectării drepturilor copiilor în rapoartele sale anuale sau în rapoartele tematice. Cu titlu de exemplu, Oficiul Avocatului Poporului a efectuat</p>

			și o Analiză privind activitatea camerelor speciale pentru audierea minorilor victime/martori în condițiile prevederilor articolului 110 ¹ Cod de procedură penală. (Link)
Ministerul Finanțelor	21.	<p>Totodată, în nota informativă, la compartimentul fundamentarea economico-financiară este menționat că în conformitate cu pct. 42 din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 347/2022, au fost prevăzute în bugetul de stat mijloace financiare în sumă de 26 616,2 mii lei, pentru asigurarea și dezvoltarea funcționalității centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori a infracțiunilor (Nord, Centru, Sud), în care vor fi amenajate inclusiv spații de audiere a minorilor victime/martori ai infracțiunilor.</p> <p>În acest context, menționăm, că în bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru anul 2024, în scopul dezvoltării și asigurării funcționalității centrului regional de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (Bălți), sunt aprobate mijloace financiare în sumă de 2705,0 mii lei. Prin urmare, se propune a fi completată nota informativă cu detalii referitor la repartizarea sumei de 26616,2 mii lei pe instituții responsabile de implementarea acțiunilor din Programul sus menționat.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Suma de 26 616,2 mii lei nu este prevăzută exclusiv pentru anul 2024, dar pentru anii 2022 - 2026, cu termenul limită de realizare a acțiunii - anul 2026.</p> <p>Acțiunea nr. 42 „Dezvoltarea și asigurarea funcționalității centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (Nord, Centru, Sud)” din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 urmează a fi realizată de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în sarcina căruia a fost pusă crearea centrelor de tip barnahus. Astfel, dispăre necesitatea repartizării sumei de 26616,2 mii lei pe instituții.</p>
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	22.	Comunică susținerea conceptuală a acestuia cu recomandarea de substituie în denumirea proiectului hotărârii Guvernului și pe tot parcursul textului a cuvântului „minor” cu cuvântul „copil”, cu respectarea expunerii acestuia la forma gramaticală corespunzătoare, în scopul respectării prevederilor Convenției ONU cu privire la	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul operează cu termenul procedural de „minor”, atât timp cât reprezintă o dezvoltare a noțiunilor din Codul de procedură penală: “cameră de audiere” și “cameră de vizualizare”,</p>

		drepturile copilului, precum și a cadrului normativ național dezvoltat în domeniul protecției copilului, unde „copil este persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani”.	care utilizează anume termenul dat, la fel ca pe parcursul întregului cod. Și Codul de procedură penală definește minorul la art. 6 subpct. 47) ca fiind „persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani”.
Procuratura Generală	23.	1. La art. 2 pct. 2) și 3) din proiect, noțiunile care sunt utilizate la elaborarea Standardelor, contrar prevederilor art. 54 alin. (1) lit. c) din Legea 100/2017 cu privire la actele normative, care stipulează, „Textul proiectului actului normativ se elaborează în limba română, cu respectarea următoarelor reguli: terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, ...”, se atestă faptul că aceste noțiuni nu rezonază cu noțiuni similare prevăzute în art. 6 pct. 4 ¹) și 4 ²) din Codul de procedură penală. Astfel, în scopul armonizării și racordării proiectului Hotărârii de Guvern supus avizării la cadrul normativ național existent, propunem revizuirea noțiunilor din alin. (2) pct. 1) - 4) din proiect cu redarea acestora în modul cum sunt definite în art. 6 pct. 4 ¹) și 4 ²) din Codul de procedură penală.	Nu se acceptă. Noțiunile se instituie pentru a defini conceptele cu care se operează în actul respectiv, <i>per a contrario</i> nu ar fi necesar de definit noțiuni consacrate deja în alte acte normative. Precizăm că spre deosebire de prevederile Codului de procedură penală care operează cu instituții și garanții relevante desfășurării procesului penal – audierea minorilor se desfășoară într-un „spațiu special amenajat”, standardele instituie cerințe privind accesibilitatea la respectivele spații și modul de dotare și amenajare a acestora. Conexiunea standardelor cu Codul de procedură penală se face la pct. 3 în care se indică expres pentru ce sunt destinate spațiile de audiere.
	24.	Tot la art. 2 pct. 2) din proiect, luând în considerație evoluția practicii de urmărire penală și a practicii judiciare propunem autorului de a prevedea o modalitate, cel puțin reglementată la nivel de act normativ, ca în camera de audiere exceptând intervievatorul și minorul audiat să fie prezent și interpretul (în sensul art. 6 pct. 19) din CPP). Propunerea dată este argumentată prin faptul că, la modul ipotetic și practic, victima/martorul minor al unei infracțiuni ar putea fi vorbitor de limbă străină sau ar avea nevoie de traducerea semnelor celor surzi, muți, ori surdomuți, necesitând mijlocirea înțelegerii dintre două sau mai multe persoane. Or, în dezvoltarea acestei propuneri, considerăm oportun să	Nu se acceptă. Proiectul nu are ca obiect de reglementare modul de desfășurare a audierii și aspectele procesual penale ale acesteia, care sunt reglementate în CPP. Or, prin hotărâre de Guvern nu este posibilă derogarea de la legea organică, precum este CPP. Potrivit art. 2 alin. (1) CPP: „(1) <i>Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de</i>

	<p>se prevadă în aspect logistic/operațional amenajarea spațiilor pentru audierea unor asemenea categorii de minori precum și numărul de camere video pentru captarea, la necesitate, și a imaginilor interpretului.</p>	<p><i>prezentul cod.</i>”, iar conform alin. (4) al aceluiași articol: <i>“Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.”</i></p> <p>Mai mult ca atât, CPP la art. 481¹ alin. (1) pct. 5) prevede că martorul minor are dreptul să fie asistat gratuit de un interpret. Iar art. 111 alin. (2) prevede următoarele: <i>Declarațiile și audierea victimei și părții vătămate se fac conform dispozițiilor ce se referă la declarațiile și audierea martorilor, fiind aplicate în mod corespunzător. Victima și partea vătămată în cazul infracțiunii cu caracter sexual sau al infracțiunii de violență în familie este audiată în prezența unui avocat și, după caz, în prezența psihologului.</i></p>
<p>25.</p>	<p>Privitor la Standardele de organizare și amenajare a spațiului de audiere statuate în Capitolul III, Secțiunea 1 - Camera de audiere, considerăm imperios necesar de stabilit că, accesul la camera de audiere urmează să fie unul separat de accesul la camera de vizualizare. Aceste cerințe sunt necesare în scopul de a evita pe cât este posibil contactul verbal și/sau vizual dintre victimă/martor minor cu participanții la această acțiune de urmărire penală sau, eventual, cu părțile în proces și/sau reprezentanții acestora. Această propunere se află în congruență cu scopul pentru care a fost reglementată această procedură specială de audiere și anume evitarea producerii oricărui efect negativ asupra stării psihice a minorului.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Pct. 18 va avea următorul cuprins: <i>„18. Camera de vizualizare este amplasată alături sau mai departe de camera de audiere, dar întotdeauna astfel încât accesul la aceasta a participanților la audiere să excludă contactul cu minorul.”</i></p>

	<p>26. Subsidiar, luând în considerație evoluția cadrului normativ în materia desfășurării ședințelor de judecată cu utilizarea sistemului de videoconferință și, într-o proporție similară, evoluția tehnologiilor informaționale propunem autorului de a prevedea posibilitatea de vizualizare a audierii minorului victimă/martor al infracțiunii prin intermediul videoconferinței nemijlocit în sala ședinței de judecată. Or, în cazurile date minorul audiat împreună cu interviuatorul se vor afla în camera de audiere, care s-ar putea afla într-o altă locație decât sediul instanței de judecată iar participanții la proces (cu excepția bănuitului, învinuitului, inculpatului) se vor afla în sediul instanțelor de judecată, astfel va fi posibilă evitarea oricărei forme de contact dintre minor și alți participanți la proces precum și va reduce costurile financiare și va contribui la economia timpului și a resurselor umane suplimentare pentru deplasare la sediul camerei de vizualizare a tuturor participanților la proces.</p> <p>În cadrul vizualizării audierii minorului prin intermediul videoconferinței, judecătorul de instrucție va dispune de posibilitatea de a transmite întrebările interviuatorului prin intermediul poștei electronice sau altor modalități tehnice de comunicare, iar conexiunea în siguranță între camera de vizualizare și camera de audiere va fi asigurată de către Instituția publică-Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică, prin aplicația sau platforma corespunzătoare.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Scopul proiectului este de a asigura existența și funcționalitatea unor spații de audiere special amenajate pentru audierea minorului, care să dispună de cameră de audiere, cameră de vizualizare și cameră de așteptare, conform principiile internaționale, stabilite în mai multe instrumente internaționale: Convenția ONU cu privire la drepturile copilului; Regulile standardizate minime ale ONU pentru administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing), 1985; Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote).</p> <p>În ceea ce privește echipamentul tehnic al spațiului de audiere menționăm că acesta trebuie să asigure interconectarea într-un circuit închis și să fie folosit doar de către persoane autorizate, care au acces individual cu parolă.</p>
	<p>27. Totodată considerând că, procesul-verbal al audierii minorului nu urmează a fi semnat de către minor, acesta ar putea fi semnat de către interviuator prin intermediul semnăturii electronice valoarea căreia este echivalentă semnăturii olograf.</p> <p>Audierea în condițiile propuse, va contribui la economia de resurse financiare și umane și nu va periclita într-o oarecare măsură sau formă acțiunea de audiere în condițiile art. 110¹ din Codul de procedură penală contribuind la realizarea scopului preeminent al acestui</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul nu conține astfel de reglementări (a se vedea obiectul de reglementare stabilit în pct. 1 din Standarde).</p> <p>Dispoziții generale privind semnarea procesului-verbal al acțiunii procesuale conține art. 265 alin. (5) CPP, care prevede că: <i>“Fiecare pagină a procesului-verbal se semnează de persoana care îl întocmește, precum și de persoanele</i></p>

		exercițiu care rezidă în prevenirea revictimizării și sau a traumatizării copilului în procesul de colectare a probelor în cauzele penale.	<i>menționate la alin. (2) pct.3), cu excepțiile prevăzute de prezentul cod. Dacă vreuna din aceste persoane nu poate semna sau refuză să semneze procesul-verbal, despre aceasta se face mențiune.”</i>
	28.	Subsidiar, în scopul perfecționării cadrului normativ privind audierea minorilor martori/victime ale infracțiunilor, propunem examinarea oportunității ajustării Codului de procedură penală la propunerile evocate supra.	Nu se acceptă. Propunerea excede domeniul de reglementare al prezentului proiect.
Curtea Supremă de Justiție	29.	Totodată, Curtea formulează următoarele propuneri: Capitolul III, Secțiunea I, Pct. 13 – Cu referire la mobilierul din camera de audiere. Curtea menționează că audierea copiilor victime ale infracțiunilor reprezintă o activitate procedurală extrem de importantă în cadrul procesului penal, iar realizarea etapelor în totalitate și în ordinea lor firească, este necesară și trebuie tratată cu maximă responsabilitate și profesionalism, întrucât de rezultatul audierii poate depinde, într-o mare măsură, succesul anchetei. În acest sens, considerăm oportun de a fi completat pct.13, după cum urmează: „Camera de audiere este dotată cu mobilier care asigură comoditatea minorilor: o masă confortabilă, de înălțime joasă, potrivită atât pentru preșcolari (2 - 7 ani), cât și pentru adolescenți (14-18 ani), o sofa și unul sau două fotolii”.	Se acceptă parțial. Pct. 13 va avea următorul cuprins: „13. Camera de audiere este dotată cu mobilier care asigură comoditatea minorilor (copiilor și adolescenților), incluzând cel puțin o masă rotundă sau ovală și fotolii.”
	30.	Capitolul III, Secțiunea I, Pct. 16 – Cu referire la păpușile anatomice utilizate la audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor. Păpușile anatomice facilitează rememorarea evenimentelor petrecute în viața reală a copiilor. Totuși, având în vedere posibilitatea că acestea pot fi sugestive și/sau să trezească imaginație copilului, acest procedeu trebuie folosit cu precauție și numai dacă este necesar să faciliteze descrierea și înțelegerea evenimentului trăit de copil. Curtea consideră că ar fi necesar	Nu se acceptă. Completarea pct. 16 cu cuvintele „ și să fie conștient de limitele prevederilor în acest sens” nu aduce plus valoare și reprezintă o repetare care se include în noțiunea de „instruire specializată”.

		completarea acestui punct după cum urmează: „Păpușile anatomice sunt utilizate doar de către interviuatori care au instruire specializată pentru utilizarea acestora și să fie conștient de limitele prevederilor în acest sens”.	
	31.	Un aspect important este comunicarea între camera de audiere și cea de vizualizare. Este bine de exclus circumstanțele în care copilul și abuzatorul se pot întâlni într-un coridor sau spațiu comun. Astfel de circumstanțe pot avea efecte de intimidare sau blocare a copilului. Reieșind din aceste considerente, considerăm oportun ca intrarea în camera de audiere și cea de vizualizare să fie separate.	Se acceptă. A se vedea argumentarea de la pct. 25 din prezenta sinteză.
Judecătoria Căușeni	32.	Propuneri pe marginea acestui proiect este instituirea spațiilor de audiere în condiții speciale a minorilor în incinta instanțelor judecătorești, deoarece audierea copiilor în procesul penal este de competența judecătorului de instrucție, care are menirea să petreacă ședința de audiere a copilului cu respectarea principiilor internaționale la care Republica Moldova și-a asumat angajamentul. Însă, din practica judecătorilor din cadrul Judecătoriei Căușeni, ședințele de audiere în condiții speciale a minorilor se petrec în incinta Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de copii (în continuare CNPAC) care se află cu sediul în mun. Chișinău, din motiv că interviuatorul din cadrul CNPAC refuză să se deplaseze în raion. Având în vedere cele expuse, organul de urmărire penală este nevoit să organizeze transport pentru deplasarea tuturor participanților la CNPAC, și într-un microbuz se află judecătorul de instrucție, grefierul, acuzatorul de stat, apărătorul, copilul minor care urmează a fi audiat împreună cu reprezentantul legal și se deplasează spre CNPAC, doar pentru ca audierea să fie efectuată cu participarea interviuatorului. Astfel, se constată o încălcare a intimității minorului, și nu mai este asigurat buna stare și intelesul superior al copilului în astfel de condiții. Prin urmare, solicităm să fie luate în considerație cele enunțate mai sus, și ca instituția în care va fi amplasat spațiul de audiere în condiții speciale să fie totuși instanțele de judecată, pentru că la etapa audierii,	Precizare. Proiectul permite existența spațiilor de audiere în instituții publice cu condiția prezenței intrării separate cu acces direct către acestea și respectării tuturor standardelor prevăzute în proiect. Mai mult ca atât proiectarea noilor sedii ale instanțelor de judecată includ zona destinată amenajării spațiului de audiere.

		copilul să beneficieze de posibilitatea de a oferi cele mai bune declarații pentru un proces judiciar, iar din partea instanței să fie întreprinse toate măsurile pentru a proteja copiii de riscul unei traumatizări repetate.	
Judecătoria Soroca	33.	<p>Judecătoria Soroca optează pentru colaborarea cu Centrul regional "Barnahus" mun. Bălți, unde la audierea minorilor sunt respectate toate măsurile pentru a-i proteja împotriva riscului unei traumatizări repetate. Centrul acordă asistență specializată, complexă și calificată. Serviciile sunt oferite într-un mediu sigur și prietenos pentru copii.</p> <p>Având în vedere, că în instanță numărul cauzelor în care se solicită audierea minorilor în condiții speciale nu e atât de vast, reieșind și din infrastructura, bugetul instanței, la moment este mai convenabilă deplasarea la un centru specializat pentru desfășurarea respectivelor măsuri procesuale, fiind și rațională activitatea unui Centru pentru mai multe instituții.</p> <p>Cheltuielile și resursele pentru deplasare sunt de o valoare mai redusă comparativ cu bugetul care ar trebui să-l suporte instanța la amenajarea spațiilor conform standardelor pentru audierea în condițiile speciale ale minorilor victime/martori ai infracțiunilor.</p> <p>Utilizarea cheltuielilor preconizate pentru amenajarea spațiilor de audiere a minorilor în condițiile art.110¹ Cod de procedură penală ar fi mai oportună la proiectarea și construirea sediilor noi ale instanțelor de judecată.</p>	<p>Precizare.</p> <p>Proiectul <i>hotărârii Guvernului pentru aprobarea standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor</i> nu interzice audierea minorilor în centrele regionale de tip „barnahus”, având în vedere că acestea, de asemenea, vor fi obligate la intrarea în vigoare a hotărârii de Guvern să respecte standardele de amenajare a spațiului de audiere.</p> <p>În ceea ce privește proiectarea și construirea sediilor noi ale instanțelor de judecată, comunicăm faptul că într-adevăr noile sedii ale acestora sunt planificate astfel încât să includă și spațiile special amenajate pentru audierea minorilor victime/martori ai infracțiunilor.</p>
Judecătoria Chișinău	34.	<p>Urmare a lecturării proiectului de Hotărâre a Guvernului RM și Notei Informative, se atestă introducerea noțiunii de "spațiu de audiere" care este format din camera de audiere, camera de vizualizare și camera de așteptare.</p> <p>Astfel, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana salută inițiativa cu privire la aprobarea unui standard al spațiilor de audiere în condiții speciale a</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>A se vedea argumentele de la pct. 23 din prezenta sinteză.</p>

	<p>minorilor victime/martori ai infracțiunilor, având în vedere argumentele expuse în Nota Informativă, însă Codul de Procedură Penală RM nu prevede în art. 6, un termen sau expresie, ori o noțiune cum ar fi "camera de așteptare" și mai mult spațiu de audiere.</p> <p>Urmează a se reține că, activitatea judecătorului de instrucție este una specifică și în acord cu art. 26 alin. (5) Cod de Procedură Penală RM, acesta este independent în relațiile cu celelalte organe de drept și instanțe judecătorești și își exercită atribuțiile numai în temeiul legii și în cadrul acesteia, iar art. 2 alin. (5) stipulează că, normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.</p> <p>În contextul celor expuse mai sus, apare necesitatea ca acest Standard să fie inclus în art. 6 al Codului de Procedură Penală RM, ca termen sau expresie, or activitatea judecătorului de instrucție este bazată strict pe prevederile Codului de Procedură Penală al RM.</p>	
	<p>Totodată, pct. 4 al Hotărârii supra indică că, spațiul de audiere este amplasat în <i>institutii publice</i> sau private, care sunt situate în zone cu accesibilitate la mijloacele de transport interurban și local.</p> <p>Conform art. 32 alin. (1) Cod de Procedură Penală RM, judecarea materialelor și cauzelor penale se desfășoară la sediul instanței. <u>Pentru motive temeinice</u>, instanța, prin încheiere argumentată, <u>poate</u> dispune desfășurarea judecății în alt loc.</p> <p>În acord cu prevederile legale nominalizate urmează a se reține că, motivele temeinice pentru care instanța poate emite o încheiere de a examina un material în afara sediului instanței, ar fi lipsa <i>spațiului de audiere</i> în instituția publică.</p> <p>Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana dispune de un spațiu special amenajat pentru examinarea unor astfel de demersuri, astfel că în cazul în care va fi implementat Standardul respectiv, va întreprinde toate măsurile necesare pentru adaptarea acestui spațiu conform normelor Standard.</p> <p>Deci, implementarea Standardului propus va atrage costuri investiționale suplimentare pentru instanțele de judecată care au deja</p>	-

		<p>amenajate astfel de spații pentru a le adapta la Standardul care se propune a fi aprobat.</p> <p>Din cele expuse mai sus, în scopul respectării principiilor internaționale din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului; Regulile standardizate minime ale ONU pentru administrarea justiției juvenile (Regulile de la Beijing), 1985; Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote), aprobarea Proiectului hotărârii Guvernului, va avea un impact pozitiv asupra modului de audiere a minorilor în condiții speciale.</p>	
<p>Centrul National de Prevenire a Abuzului Față de Copii (CNPAC)</p>	<p>35.</p>	<p>CNPAC salută susține inițiativa Ministerului Justiției de a reglementa standardele privind spațiile de audiere în condiții speciale a copiilor victime/martori ai infracțiunilor, fiind necesare pentru a asigura că toți copiii victime/martori sunt audiați în condiții calitative și uniforme. Cu toate acestea, analiza proiectului scoate în evidență unele aspecte, care necesită a fi ajustate, în special:</p>	<p>–</p>
	<p>36.</p>	<p>1. La pct. 4 propunem includerea specificării că spațiile de audiere <i>nu poate fi amplasat în incinta organelor de drept, instituțiilor de asistentă medicală</i>. Această specificație este necesară pentru a garanta că copilul victimă/martor al infracțiunii nu va fi audiat în instituțiile publice unde riscă să confrunte alte situații improprii vârstei.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Proiectul permite existența spațiilor de audiere în instituții publice cu condiția prezenței intrării separate cu acces direct către acestea și respectării tuturor standardelor prevăzute în proiect. Aceasta reglementare este dictată de numărul mare de cauze penale cu implicarea minorilor victime/martori ai infracțiunilor, care necesită audiere în spații special amenajate, dar și în sensul facilitării activității tuturor participanților la acțiunea procesuală, conform solicitărilor înaintate (a se vedea inclusiv avizele din prezenta sinteză).</p>

			<p>Mai mult ca atât proiectarea noilor sedii ale instanțelor de judecată includ zona destinată amenajării spațiului de audiere.</p> <p>Adițional, a se vedea argumentarea conformă <i>Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime</i> citat în nota informativă.</p>
	37.	<p>2. La pct. 20 din proiectul înaintat solicităm excluderea sintagme „și prin oglindă unidirecțională”, deoarece menținerea acestei alternative susține riscul ca prezenta oglinzii să distragă atenția copilului de la procesul de audiere în sine, în detrimentul obținerii unor informații relevante și exacte. Metoda este învechită, prioritate urmează a fi acordată echipamentului de înregistrare audio/video conectată printr-un circuit închis.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Se exclud cuvintele „și prin oglindă unidirecțională” din cuprinsul pct. 20.</p>
	38.	<p>De asemenea, reiterăm despre necesitatea de a se interveni cu reglementări specifice referitoare la modalitate de control în privința respectării acestor standarde. În redacția actuală, nu este clar mecanismul de verificare și nici nu există o certitudine că spațiile care nu corespund standardelor instituite nu vor mai fi utilizate pentru audierea copiilor victime/martori ai infracțiunilor. Totodată, nu este clar mecanismul prin care se va asigura implementarea acestor standarde. Respectiv, propunem ca actul normativ să reglementeze procedura de verificare a conformității și certificarea/acreditarea pentru utilizarea lor atât a celor existente, cât și a celor ce urmează a fi amenajate.</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>A se vedea argumentele de la pct. 20 din prezenta sinteză.</p>
Consiliului Național al Tineretului din Moldova	39.	<p>1. Important ca standardele propuse să asigure fără echivoc că toate spațiile de audiere în condiții speciale sunt dotate corespunzător pentru a fi accesibile minorilor cu diferite tipuri de dizabilități. Aceasta înseamnă nu doar eliminarea barierelor fizice care ar putea împiedica accesul, dar și adaptarea mediului pentru a răspunde nevoilor specifice ale minorilor cu dizabilități senzoriale, cognitive sau de altă natură. Este esențial ca acești minori să poată participa într-un mod care să le</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>Pct. 4 va avea următorul cuprins: “4. Spațiul de audiere dispune de intrare amenajată inclusiv pentru persoanele cu mobilitate redusă și este amplasat în instituții publice sau private, care sunt situate în zone cu</p>

	<p>asigure securitatea emoțională și fizică, într-un spațiu care favorizează o comunicare eficientă și o exprimare liberă, fără teama de a fi expuși sau vulnerabili.</p> <p>Astfel, recomandăm ca standardele să includă specificații clare referitoare la</p> <p>1.1. Căi de acces și intrări fără bariere pentru persoanele cu mobilitate redusă, inclusiv rampă de acces și uși largi.</p> <p>1.2. Dotarea cu echipamente tehnologice adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități auditive sau vizuale.</p> <p>1.3. Mobilier ajustabil și ergonomic, care să poată fi adaptat pentru confortul fiecărui minor în parte.</p> <p>1.4. Materiale și instrumente de comunicare alternative disponibile, pentru a asigura o participare efectivă a minorilor cu diferite forme de dizabilități.</p>	<p>accesibilitate la mijloacele de transport interurban și local.”</p>
<p>40.</p>	<p>2. Recomandăm, integrarea unei mese rotunde în spațiile de audiere în condiții speciale pentru minorii victime sau martori ai infracțiunilor servește mai multor scopuri esențiale, contribuind semnificativ la crearea unui mediu mai sigur și mai confortabil pentru minori în timpul proceselor judiciare.</p> <p>Masa rotundă, prin forma sa, elimină barierele fizice și psihologice dintre minor și ceilalți participanți, facilitând o comunicare mai deschisă și directă. Aceasta poate ajuta la diminuarea sentimentului de intimidare pe care minorii îl pot experimenta într-un cadru judiciar formal. Prin eliminarea capetelor tradiționale ale unei mese, unde în mod obișnuit se așază figuri de autoritate, masa rotundă contribuie la diminuarea percepției de autoritate și formalitate excesivă. Astfel, se creează un cadru mai relaxat și mai prietenos, care poate facilita deschiderea și sinceritatea minorilor în timpul audierii.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Pct. 13 va avea următorul cuprins:</p> <p>„13.Camera de audiere este dotată cu mobilier care asigură comoditatea minorilor: o masă rotunda sau ovală potrivită atât pentru preșcolari (2 - 7 ani), cât și pentru adolescenți (14-18 ani), o sofa și două fotolii.”</p>

	<p>41. 3. Recomandăm, utilizarea scaunelor reglabile în spațiile de audiere dedicate minorilor. O poziție confortabilă și sigură poate ajuta la diminuarea anxietății și la creșterea sentimentului de securitate într-un context potențial stresant. Capacitatea de a ajusta scaunul după nevoile proprii poate oferi minorului un sentiment de control asupra situației, contribuind la o stare de bine generală. Poziționarea optimă și confortul fizic sunt esențiale pentru a facilita o comunicare eficientă. Ajută la asigurarea că minorul poate menține contactul vizual cu interlocutorul, ceea ce este crucial pentru calitatea și claritatea mărturiei.</p>	<p>Nu se acceptă. Pct. 14 din proiect prevede următoarele: „14. Fotoliile din camera de audiere sunt poziționate conform acelor ceasornicului în poziția de „10:15”, în raport cu unghiurile de filmare și lumină. Nu se admit scaunele dure sau rotative.”</p>
	<p>42. 4. Recomandăm, să nu fie utilizată oglindă unidirecțională în contextual audierii minorilor, întrucât poate avea aspecte negative. Conștientizarea faptului că sunt observați printr-o oglindă unidirecțională poate genera anxietate și stres suplimentar pentru minori. Mai ales în situații vulnerabile, este vital să se creeze un mediu în care se simt în siguranță și protejați, fără sentimentul de a fi sub supraveghere. Conștientizarea unei audiențe ascunse poate influența comportamentul și declarațiile minorului, posibil afectând autenticitatea și veridicitatea mărturiei. Prezența unei oglinzi unidirecționale poate submina acest obiectiv, sugerând că minorul trebuie monitorizat sau că nu este deplin încredere în declarațiile sale.</p>	<p>Se acceptă. A se vedea argumentarea de la pct. 10 din prezenta sinteză.</p>
	<p>43. 5. Recomandăm, camuflarea echipamentelor tehnologice, inclusiv a dispozitivelor de stocare a informațiilor și a echipamentelor audio-video, în spațiile de audiere dedicate minorilor victime sau martori ai infracțiunilor, este fundamentată pe mai multe considerente psihologice și de mediu, esențiale pentru a asigura o procedură judiciară adaptată nevoilor minorilor:</p> <p>5.1. Prezența vizibilă a echipamentelor tehnice poate fi intimidantă pentru minori, crescând sentimentul de anxietate sau stres. Ascunderea acestor echipamente poate contribui la crearea unui spațiu care pare mai puțin formal și mai prietenos, ajutând la relaxarea minorului.</p>	<p>Se acceptă. Proiectul se completează cu pct. 39 cu următorul cuprins: „39. Echipamentul tehnic din camera de audiere este poziționat inobservabil în scopul simulării unui mediu sigur pentru minor.”</p>

		<p>5.2. Obiectivul este de a face spațiul de audiere să simuleze cât mai mult un mediu familiar și sigur pentru copil, departe de aspectul tehnic și clinic al unei proceduri judiciare. Astfel, minorii pot fi mai dispuși să comunice liber și deschis.</p> <p>5.3. Cunoașterea faptului că sunt înregistrați video și audio poate face ca minorii să se simtă inconfortabil și supravegheați, ceea ce poate inhiba exprimarea liberă a gândurilor și sentimentelor lor. Un mediu în care tehnologia nu este proeminentă poate reduce această barieră percepută.</p>	
	44.	6. Recomandăm, să fie adăugat un nou aliniat care va ținti accesul minorilor la apă și la facilități sanitare pentru minori în timpul proceselor de audiere. Oferirea accesului la apă și la băi asigură confortul fizic al minorilor pe parcursul audierii, care poate fi un proces lung și stresant. Hidratarea adecvată și posibilitatea de a utiliza toaleta când este necesar sunt elemente esențiale pentru bunăstarea generală.	<p>Se acceptă.</p> <p>Pct. 23 va avea următorul cuprins:</p> <p>„23. Camera de așteptare este amenajată prietenos, având un decor adecvat pentru minori (copii și adolescenți) cu acces la sursă de alimentare cu apă și servicii de sanitație și igienă.”</p>
	45.	Adoptarea și implementarea acestor standarde reflectă angajamentul societății de a proteja și a susține minorii în situații vulnerabile, oferindu-le un mediu adecvat care respectă și promovează drepturile lor.	–

Obiecțiile și propunerile examinate conform pct. 201 din Regulamentul Guvernului

Ministerul Sănătății	46.	Comunică lipsa de obiecții și propuneri.	–
Ministerul Educației și Cercetării	47.	Comunică lipsa de obiecții și propuneri.	–
Avocatul Poporului pentru	48.	Comunică lipsa obiecțiilor din perspectiva respectării drepturilor copilului.	–

drepturile copilului			
Procuratura Generală	49.	Avizează pozitiv proiectul de hotărâre și comunică lipsa obiecțiilor.	–
Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică	50.	Comunică lipsa de obiecții și propuneri.	–
Curtea de Apel Cahul	51.	Susține proiectul fără obiecții.	–
Curtea de Apel Comrat	52.	Comunică lipsa de obiecții și propuneri.	–
Curtea de Apel Bălți	53.	Notează asupra oportunității acceptării și avizării proiectului înaintat.	–
Curtea de Apel Chișinău	54.	Comunică lipsa sugestiilor și/sau obiecțiilor la proiect.	–
Judecătoria Chișinău	55.	Avizează pozitiv proiectul hotărârii în ultima versiune prezentată.	–
Judecătoria Comrat	56.	Comunică lipsa de obiecții și propuneri.	–
Ministerul Finanțelor	57.	Se recomandă excluderea ministrului finanțelor din lista contrasemnatarilor. Potrivit art. 36 (2) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, hotărârile se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii în aplicare a acestora și/sau care sunt responsabili de domeniile de activitate care intră parțial sau integral în obiectul de reglementare al actului contrasemnat.	Se acceptă. Ministerul Finanțelor a fost exclus din lista contrasemnatarilor.
Ministerul Afacerilor Interne	58.	La proiectul Standardelor privind spațiile de audiere în condiții speciale a minorilor victime/martori ai infracțiunilor: În cadrul avizării inițiale, pentru pct. 6 lit. c) din proiect a fost înaintată sugestia privind reglementarea într-un capitol distinct a procedurii de programare și evidență a audierilor, de a prevedea modelul registrului	Precizare. Pct. 36 din proiect a fost modificat, a se vedea propunerea de la pct. 64 din prezenta sinteză. Totodată, obiectul de reglementare al punctului menționat și în general al întregului proiect nu include condițiile de stocare, arhivare, păstrare,

	<p>de evidență, precum și condițiile de stocare, arhivare, păstrare, accesare, utilizare și casare a înregistrărilor.</p> <p>În sinteza obiecțiilor și propunerilor, autorul proiectului s-a expus și a adus argumente contra doar asupra laturii ce ține de modul de programare și evidență a audierilor, pe când aspectele legate de „condițiile de stocare, arhivare, păstrare, accesare, utilizare și casare a înregistrărilor” nu au fost examinate, nefiind expusă poziția autorității. Deși în pct. 36 se menționează că înregistrarea audierii pe suporturi informaționale se efectuează concomitent pe două suporturi informaționale, astfel încât „să fie exclusă posibilitatea copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale”, totuși nu este clar dacă această asigurare exclude faptul că audierea este automat stocată și păstrată.</p> <p>În situațiile în care echipamentul pentru înregistrarea audierii stochează și păstrează înregistrarea, reiterăm propunerea privind reglementarea condițiilor de „stocare, arhivare, păstrare, accesare, utilizare și casare a înregistrărilor”, sau se menționeze expres că echipamentul nu va avea capacitatea de a stoca și păstra automat audierea.</p> <p>În viziunea noastră clarificarea acestor aspecte va exclude interpretări și comportamente abuzive, precum și va asigura respectarea pe deplin a confidențialității datelor.</p>	<p>accesare, utilizare și casare a înregistrărilor. A se vedea în acest sens obiectul de reglementare stabilit la pct. 1 din Standarde.</p> <p>Cu atât mai mult că Codul de Procedură Penală prevede la articolul 211 norme privind păstrarea dosarelor penale și a materialelor de urmărire penală.</p>
<p>Ministerul Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>59. Ministerul Justiției nu a susținut propunerea Ministerului Muncii și Protecției Sociale privind substituirea în denumirea proiectului hotărârii Guvernului și pe tot parcursul textului a cuvântului „minor” cu cuvântul „copil”, Ministerul își reconfirmă propunerea în cauză, comunicând următoarele.</p> <p>Necesitatea utilizării termenului ”copil” vine în contextul respectării prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului precum și a actelor normative naționale conexe acesteia. Subliniem că, termenul ”minor” este folosit în minoritate în unele acte, spre exemplu Codul Civil, Codul de Procedură Civilă, Codul de procedură penală însă, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în calitate de autoritate</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Reiterăm argumentarea de la pct. 22.</p> <p>Definiția „minorului” din Codul de procedură penală nu este în contradicție cu prevederile Legii 370/2023 privind drepturile copilului sau ale Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, dar are aceeași semnificație ca și termenul „copil”.</p> <p>Însă, în materie procesuală, inclusiv penală, în plan național și internațional este utilizat anume termenul „minor” sau chiar „juvenil”. În acest</p>

		<p>centrală pentru protecția copilului consideră imperios de necesar utilizarea uniformă a terminologiei utilizate în sistemul de protecție a copilului, context în care, orice modificare a actelor normative sau orice act normativ nou trebuie să includă terminologia utilizată la nivel internațional și național, pe scară largă.</p> <p>Mai mult ca atât, subliniem că, la data de 30 noiembrie 2023 a fost adoptată o nouă lege, și anume Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului, care definește în mod expres termenul ”copil – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani”, context în care subliniem că, Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului și Codul de procedură penală nr. 122/2003 ambele sunt legi organice și conform prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, art. 7, alin. (3) ”În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 5 alin. (3) și (4).</p>	<p>sens sunt relevante „Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing)”; Principiile Națiunilor Unite pentru Prevenirea Delincvenței Juvenile. Documentul mai este cunoscut și cu denumirea „Principiile de la Riyadh”.</p> <p>Referitor la forța juridică a actelor normative și aplicabilitatea acestora comunicăm despre preemțiunea legislației procesual penale în raport cu alt cadru normativ. În acest sens sunt relevante prevederile art.2 din Codul de procedură penală:</p> <p>„(1) Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod.”</p> <p>„(4) Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.”</p> <p>Având în vedere că standardele pentru spațiile destinate audierii minorilor sunt în conexiune directă cu desfășurarea procesului penal, este imperios a utiliza terminologia procesuală.</p>
<p>Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești</p>	<p>60.</p>	<p>La capitolul IV, pct. 27, recomandăm să se indice corespondentul expresiei „efect de travelling” în limba română, întru respectarea prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, art. 54 lit. e).</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Noțiunea „travelling” se regăsește în dex, fiind definită astfel: procedeu de filmare în cinematografie ori în televiziune cu ajutorul unui aparat mobil de luat vederi cu focar variabil, folosit mai ales pentru scenele cu personaje în mișcare.</p> <p>Respectiv, este un termen tehnic cunoscut specialiștilor în domeniu.</p>

	61.	<p>La același capitol, sugerăm revizuirea pct. 31, „capabil să creeze o iluzie sonoră cât mai convingătoare ca minorul se află în aceeași cameră”, în vederea atribuirii unui sens clar și deplin al formulării.</p>	<p>Se acceptă. Conținutul pct. 31: „31. Echipamentul permite înregistrarea sunetului Hi-Fi stereo, de calitate înaltă, capabil să creeze o iluzie sonoră cât mai convingătoare că minorul se află în aceeași cameră cu participanții la audiere. Microfoanele sunt instalate astfel încât să asigure ca vocea minorului să fie clară.”</p>
Concluziile Raportului de Expertiză Anticorupție Nr. EHG24/9730 din 06.06.2024			
Centrul Național Anticorupție	62.	<p>Pct. 5 potrivit proiectului: „5. Dacă spațiul de audiere este amplasat în instituții publice, se asigură intrare separată cu acces direct către acesta. Nu se permite amplasarea spațiului de audiere în subsoluri și încăperi fără iluminare naturală.”</p> <p>Obiecții: Cerințele impuse de prevederile menționate mai sus sunt excesive și nu vor putea fi implementate de către autoritățile publice. În consecință, autoritățile publice nu vor putea asigura accesul direct din exterior în încăperea în majoritatea situațiilor, din cauza structurii clădirii în care își desfășoară activitatea, fiind necesară modificarea capacității construcției imobilului pentru a permite acest acces. Este de remarcat faptul că utilizarea expresiei la pct. 5 ”Dacă spațiul de audiere este amplasat în instituții publice, se asigură intrare separată cu acces direct către acesta” aduce beneficii doar instituțiilor private. Acestea, spre deosebire de autoritățile publice, dețin sau au posibilitatea de a modifica capacitatea imobilului pentru a asigura accesul direct în încăperea din exterior.</p> <p>Recomandări:</p>	<p>Nu se acceptă. Obiecția formulată este de oportunitate, având în vedere lipsa identificării unor factori de risc de corupție. Totodată, informăm că intrarea separată este obligatorie pentru a evita contactul minorului cu partea acuzării și ceilalți participanți la procesul de audiere, dar și cu personalul instituției, care la fel pot afecta percepția minorului și ca rezultat este posibilă revictimizarea acestuia. În cazul în care nu se vor implementa standardele privind spațiile de audiere de o anumită instituție, audierea minorului se va efectua doar în acel spațiu corespunzător standardelor. Acesta și reprezintă scopul proiectului de a audia minorii doar în spații special amenajate. Prin ratificarea Convenției Consiliului European pentru protecția copiilor împotriva exploatarea sexuală și a abuzurilor sexuale (Legea nr. 263/2011), Republica Moldova și-a asumat angajamente să asigure un sistem de justiție corect, accesibil, care să ofere respectarea și implementarea eficientă a</p>

	<p>Se recomandă excluderea de la pct. 5 a textului ”Dacă spațiul de audiere este amplasat în instituții publice, se asigură intrare separate cu acces direct către acesta”.</p>	<p>tuturor drepturilor copiilor victime sau martori ai infracțiunilor cu caracter sexual, la cel mai înalt nivel posibil. Aceasta presupune aplicarea unui sistem de justiție prietenoasă copilului, adică corespunzător vârstei, rapid, adaptat la și concentrat pe necesitățile și drepturile copilului, inclusiv dreptul la un proces echitabil, dreptul de a participa la proces și de a-l înțelege, dreptul la viață privată, la integritate și demnitate.</p>
<p>63.</p>	<p>Pct.8 potrivit proiectului: „8. Camera de audiere are o suprafață nu mai mică decât 2,50 m*3,50 m și nu mai mare decât 4 m*5 m.”</p> <p>Obiecții: Prin urmare, analizând norma citată supra, aceasta impune anumite condiții pentru camera de audiere destinată minorilor victime/martori ai infracțiunilor, stabilind o dimensiune minimă de 2,50m*3,50m și o dimensiune maximă de 4m*5m pentru suprafața camerei. Aceste cerințe sunt considerate excesive și nu vor putea fi implementate de către autoritățile publice care dețin camere cu o suprafață mai mare de 4m*5m. Carența menționată va provoca dificultăți în implementare pentru unele autorități în procesul de audiere a minorului, din cauza lipsei unei camere de audiere cu o suprafața mai mică de 4m*5m. În plus, nota informativă nu oferă informații despre modul de stabilire a limitei maxime a suprafeței camerei de audiere, ci doar menționează că aceasta trebuie să fie o încăpere separată cu o suprafață minimă de 2,50 m * 3,50 m și să fie amenajată într-un mod prietenos, având un decor adecvat pentru copii și adolescenți. În acest caz, sunt neclare raționamentele autorului de a stabili prin proiect limita maximă a suprafeței camerei de audiere de 4m*5m.</p> <p>Recomandări: Se recomandă excluderea de la pct.8 a textului „nu mai mare decât 4m*5 m”.</p>	<p>Nu se acceptă. Obiecția formulată este de oportunitate, având în vedere lipsa identificării unor factori de risc de corupție. Stabilirea limitelor suprafeței camerei de audiere se impune pentru a crea un spațiu confortabil din punct de vedere psihologic, care în ansamblu cu celelalte standarde privind amenajarea camerei de audiere facilitează și înlesnește depunerea declarațiilor de către minor pe de o parte, iar pe de alta este evitată revictimizarea lui. Dar și din punct de vedere al acusticii, un spațiu prea mare va face dificilă înregistrarea calitativă a sunetului. În plus, nu au parvenit obiecții de la nici o instituție publică, care deține spațiu de audiere, privind dimensiunea acestuia stabilită în proiect.</p>

	<p>64. Pct. 36 potrivit proiectului: „36. Audierea copilului este înregistrată pe două suporturi informaționale concomitent, astfel încât să fie exclusă posibilitatea copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale.”</p> <p>Obiecții: Analizând textul normei citate supra, se remarcă că autorul proiectului nu prezintă careva argumente justificative privitor la temeinicia și necesitatea excluderii posibilității copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale. În plus, nu este clar cum se va proceda în cazul unei cauze penale sau a unei cauze penale disjuncte în care minorul a fost audiat în calitate de victimă sau martor, și este posibilă transcrierea înregistrării pe un alt suport de stocare a informației. Or, în formula propusă, se înțelege că informația nu poate fi transcrisă de pe suporturile informaționale. În aceste condiții, pot apărea situații în care probe importante pentru o cauză penală nu vor putea fi atașate conform Codului de procedură penală.</p> <p>Recomandări: Se recomandă excluderea de la pct. 36 a textului „, , astfel încât să fie exclusă posibilitatea copierii înregistrării pe alte suporturi informaționale”.</p>	<p>Se acceptă. Pct. 36 va avea următorul cuprins: „36. Audierea copilului este înregistrată pe două suporturi informaționale concomitent, astfel încât să fie exclusă posibilitatea prelucrării înregistrării.”</p>
--	--	--

Ministru

/semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU